

V Bratislave 12.10.2020

Číslo listu 701/2020

STANOVISKO

k Plánu obnovy Slovenska
(Moderné a úspešné Slovensko, Národný integrovaný reformný plán)

Dokument s názvom „Národný integrovaný reformný plán“ (ďalej NIRP) chápeme ako reformu systémového nastavenia podnikania a života na Slovensku. Rozumieme, že zo systémovej logiky vyplýva, že zdroje a opatrenia v dokumente smerujú skôr k nastaveniu systému, nie na podporu konkrétnych subjektov.

Posilnenie potravinovej sebestačnosti je však na úvod definované ako kľúčové – pričom ďalej v texte sa explicitne nespomína. Nepriamo sa môže agropotravinársky sektor nájsť vo viacerých opatreniach. Avšak – ak má byť potravinová sebestačnosť prioritou (ako vyplýva aj z programového vyhlásenia vlády) – musí byť priamo vyjadrená aj v tele dokumentu a v rámci jednotlivých cieľov a míľnikov.

V dokumente NIRP v zásade absentuje zvýšenie potravinovej sebestačnosti ako jedna zo strategických priorít (v rámci kapitoly Zelená ekonomika).

Poľnohospodárstvo a potravinárstvo môžu významne prispieť k napĺňaniu cieľov ozelenovania – ale len za predpokladu, že sektor bude vitálny – životaschopný a konkurencieschopný. Podpora zelených cieľov a zvyšovanie potravinovej sebestačnosti nie sú vzájomne v rozpore, ale navzájom sa podmieňujú. Len životaschopné agropotravinárstvo vie čeliť následkom zmeny klímy a zhoršovania životného prostredia ako aj prispievať k zeleným cieľom (ekologizácia výroby, znížovanie skleníkových plynov, záchyty uhlíka, odpadové hospodárstvo, obehová ekonomika, energetická udržateľnosť, atď.). A naopak, zvyšovanie environmentálnej udržateľnosti je predpokladom zachovania produkčnej schopnosti agropotravinárstva do budúcnosti. Zo strategického pohľadu štátu je nevyhnutné budovať ekonomickú, environmentálnu a sociálnu udržateľnosť agropotravinárstva – aby štát dosahoval strategickú úroveň potravinovej bezpečnosti.

Na základe uvedeného **navrhujeme:**

- **uviesť zvýšenie potravinovej sebestačnosti ako jednu zo strategických priorít (v rámci kapitoly Zelená ekonomika)**
 - o v rámci tejto novej strategickej priority považujeme za kľúčové **podporu spracovateľského priemyslu** (spracovanie domácich surovín, zvýšenie spracovateľských a skladovacích kapacít, modernizácia technológií a inovácie výroby, technológie na zlepšenie a monitorovanie kvality potravinárskych výrobkov +

- vysledovateľnosť potravín, skrátenie potravinového reťazca, uhlíková stopa, potravinové straty, energetická efektívnosť výroby a budov, využitie odpadov a vedľajších produktov výroby, udržateľné obalové materiály);
- v rámci tejto strategickej priority navrhujeme uviesť **aplikovaný výskum a reformu poradenstva**; používanie nových dostupných technológií a inovácií v poľnohospodárstve a potravinárstve je **nevyhnutné na zaistenie potravinovej bezpečnosti pri súbežnom napĺňaní enviro-klimatických cieľov**; bez väzby medzi výskumom a praxou a skvalitnenia a reorganizácie poradenských služieb nebudú prechod na digitálne technológie a zelená transformácia v poľnohospodárstve možné; je potrebné vybudovať účinnejšie znalostné a inovačné systémy (AKIS), do ktorých sa začlenia poradenské služby; ich fungovanie navrhujeme v podobe poradenských klientských centier;
 - do tejto priority patrí tiež **znižovanie potravinového odpadu** (súčasť stratégie Z farmy na stôl + záväzok SR znížiť do roku 2030 potravinový odpad na polovicu); najviac potravinového odpadu vytvárajú domácnosti (potrebná edukácia spotrebiteľa), ale aj v ďalších článkoch potravinového reťazca je priestor na zníženie plytvania (bezpečnosť potraviny počas celého produkčného a distribučného cyklu, alternatívne odbytové kanály, udržateľné obalové materiály, atď.);
 - v rámci strategickej priority 8 (kapitola Zelená ekonomika) „Slovensko pripravené na zmenu klímy a boj proti nedostatku vody“ navrhujeme **doplniť obnovu a rozširovanie závlah** (boj proti klimatickej zmene) a **vodozádržné opatrenia** (odvodňovacie kanály); dostupnosť vody v dostatočnom množstve a kvalite bude aj pre Slovensko čoraz väčšou výzvou (zvlášť po dobudovaní závlahovej infraštruktúry), preto je **potrebné dobudovať čističky odpadových vôd s dostatočnou kvalitou recyklovanej vody**, ktorá môže byť použitá na zavlažovanie;
 - v rámci kapitoly Digitalizácia navrhujeme zaradiť tiež **digitalizovanie Pôdohospodárskej platobnej agentúry (elektronizácia, zavedenie monitorovacích kontrol), digitalizovanie MPRV SR a rezortných inštitúcií** (zlepšenie kvality a dostupnosti dát, prepojenie databáz);
 - keďže poľnohospodárstvo a lesníctvo má v podmienkach SR silný potenciál pre produkciu obnoviteľných zdrojov energie (OZE) 2. generácie, navrhujeme **navýšiť finančnú alokáciu na OZE** (zo súčasných 100 mil. eur); s uvedeným súvisí aj **podpora využívania odpadového tepla** (vyhrievanie skleníkov a budov, energeticky samozásobiteľské poľn. podniky);
 - **zvýšenie zamestnanosti je prioritou dokumentu, ale tento sa sústreďuje len na znevýhodnené skupiny; navrhujeme preto rozšíriť túto prioritu na všetkých zamestnancov**; agropotravinárske odvetvie patrí medzi odvetvia náročné na prácu a jeho špecifikom je sezónna práca a práca v neštandardných hodinách; v rámci reformy daňovo-odvodového systému preto považujeme za dôležité okrem jeho zníženia aj obmedzenie byrokracie, **zvýhodnenie sezónnej práce** (napr. pracovné vouchre), **zavedenie flexibilnej práce** (individuálna pracovná doba, práca na skrátenej úväzok, zdieľanie pracovného miesta, nepravidelná výpomoc, atď.), zjednodušenie daňovo-odvodového režimu pre živnostníkov a malé podniky, zaviesť nástroje znižovania medziročnej variability príjmov (vyrovnávanie príjmu, odpočet straty smerom dopredu/dozadu, odklad dane);

- z hľadiska verejného zdravia (zvlášť v kontexte šírenie nákaz ako africký mor ošípaných) považujeme za dôležité **podporiť budovanie kafilérií** (v súčasnosti má SR len jednu).

S úctou

Emil Macho
predseda
Slovenskej poľnohospodárskej
a potravinárskej komory